

TARTALOMJEGYZÉK

I. SZÖVETSÉGI ÉLET, RENDEZVÉNYEK.....	2
1. Basel accord II.	2
2. Szeminárium az EU Pénzügyi szabályozásáról	2
3. Pénz- és tőkepiaci szabályozás és döntéshozatali rendszer az Európai Unióban	2
4. Változó számviteli szabványok - IAS 2005.....	3
5. Ernst Welteke, a Bundesbank elnökének látogatása a Bankszövetségben.....	3
6. Nemzetközi Pénzügyi Szervezetek Szakértőinek Látogatása a Szövetségénél	4
7. Konferencia a lengyel adósnilyvántartás bemutatására	4
8. A pénzmosást és terrorizmust megelőző munkabizottság tevékenysége	4
9. Konzultáció a háziorvosi finanszírozással kapcsolatban felmerült problémák tisztázására.....	5
10. Az Adatszolgáltatási ad hoc bizottság munkája.....	5
11. Pénz- és Tőkepiaci Választott bíróság	5
12. Sajtóbeszélgetés	6
13. Honlap	6
II. SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS.....	7
1. Az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2002. évi LXIV. törvény	7
1.1 A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény módosítása	7
1.2 A tőkepiaci törvény módosítása	8
1.3 A lakás takarékpénztári törvény módosítása.....	9
1.4 Pozitív listás lakossági nyilvántartás	9
2. Közös banki projekt a távbankolást elősegítő elektronikus aláírási tanúsítvány kidolgozására	10
2.1 A távbankolást elősegítő elektronikus aláírási tanúsítvánnyal foglalkozó munkacsoport tevékenysége.....	11
2.2 A közös banki elektronikus tanúsítvány helyzete.....	11
3. A pénzmosás megakadályozása és megelőzése érdekében tett intézkedések	12
4. Bankbiztonság.....	13
5. Az adatszolgáltatások koordinálása	14
6. Alkotmánybírósági beadvány a Nemzeti Földalapról szóló CXVI. törvény és a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvényt módosító CXVII. törvény tárgyában	15
7. Egyéb szakmai együttműködés.....	16
III. HITELKONSTRUKCIÓK	17
1. Mezőgazdasági kibontakozási hitel	17
2. Az éven belüli mezőgazdasági hitelek adósságrendezése.....	17
2.1. Jogsabályi rendezés.....	17
2.2. A bankok felkészülése.....	17
2.3. Az adósságrendezés végrehajtása	18
2.4. Az akció eredménye.....	19
3. A búza és a kukorica intervenciós felvásárlása.....	19
4. Diákhitel	19
5. A felszámolási hitelkonstrukció megszüntetése	20
IV. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS	21
1. Európai Bankföderáció	21
1.1 Bankfelügyeleti Bizottság.....	21
1.2 Számviteli Bizottság	24
1.3 Pénzügyi Bizottság.....	25
1.4 Az Európai Bankföderáció társult tagok bizottságának éves ülése.....	27
1.5 A fizetési rendszerekkel foglalkozó bizottságok ülései	27
1.6 Bankbiztonsági munkacsoport	28
2. Az európai pénzforgalmi szakmai érdekképviseletek tevékenysége	28

I. SZÖVETSÉGI ÉLET, RENDEZVÉNYEK

A Bankszövetség 2002-ben kiemelt figyelmet fordított arra, hogy elősegítse a bankok felkészülését az Európai Unióhoz való csatlakozáshoz. Neves külföldi szakértők meghívásával több konferenciát szervezett a tőkekövetelmény előírások (Basel II), a számviteli szabványok, a pénz- és tőkepiaci szabályozási rendszer megismertetésére, ahol a banki szakértők számára konzultációs lehetőség is nyílt. A szövetség közreműködésével banki szakemberek részt vettek az ATTF Luxemburgban szervezett szemináriumán, amelyen neves szakemberek előadásai alapján bővíthették ismereteiket a lakossági szolgáltatások területén.

A Bankszövetség által szervezett szemináriumok, konferenciák közül kiemelést érdemel:

1. BASEL ACCORD II.

A Szövetség 2002. februárban a tőkeegyezmény reformja témakörben szervezett egész napos szemináriumot „Basel Accord II” címmel. A szeminárium előadói ismertették a bázeli javaslat legfontosabb elemeit (a szabályozói tőke közgazdasági tőkéhez való közelítése; a három pillér konzisztens és összehangolt alkalmazása; a hitelezési kockázat tőkeszükséglete meghatározásának sztenderd és belső minősítés szerinti módszerei; a működési kockázat tőkeszükséglete; a felügyeleti felülvizsgálati elv; a piac fegyvelmező ereje), felvázolták a különböző piaci szereplők által adott legjellemzőbb véleményeket, illetve bemutatták néhány hazai bank felkészülését. Az előadók a Magyar Nemzeti Bank, a Nemzetközi Bankárképző Központ, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, a Magyar Bankszövetség, a CA IB, a CIB Bank, a Magyar Külkereskedelmi Bank és a Raiffeisen Bank szakemberei voltak. A rendezvényt a tagbankok részéről nagy érdeklődés kísérte, a szemináriumon elhangzott előadások megjelentek a Bankszövetség szakmai folyóiratában, a Hitelintézeti Szemle 2002. évi második számában.

2. SZEMINÁRIUM AZ EU PÉNZÜGYI SZABÁLYOZÁSÁRÓL

A Magyar Bankszövetség közreműködött az EU pénzügyi szabályozásáról bankárok és jogászok számára a TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office) és az ISDA (International Swaps and Derivatives Association) által szeptember 26.-án tartott szeminárium szervezésében. Az összejövetel célja az Európai Unióban folyó jogalkotási munkák, a jogalkalmazás gyakorlatának az ismertetése, valamint Magyarország felkészültségéről, a hazai sajátosságokról történő tájékoztatás volt.

3. PÉNZ- ÉS TŐKEPIACI SZABÁLYOZÁS ÉS DÖNTÉSHOZATALI RENDSZER AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A Magyar Bankszövetség a White & Case Nemzetközi Ügyvédi Iroda brüsszeli és budapesti irodájának szakmai támogatásával 2002. decemberében „Pénz- és tőkepiaci szabályozás és döntéshozatali rendszer az Európai Unióban” címmel szemináriumot tartott. A szemináriumon többségében banki jogászok vettek részt, emellett néhány más banki területen (compliance, treasury, kockázatkezelés) dolgozó kolléga részvétele

mellett képviseltette magát a Pénzügyminisztérium, a Magyar Nemzeti Bank, s a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete is.

A szemináriumon elhangzott, hogy az európai uniós csatlakozás közeledtével a hazai pénzügyi jogalkotás sajátos helyzetben van: az uniós joganyag jelentős része ugyan harmonizáltnak tekinthető, de mivel az uniós jog folyamatos változáson megy keresztül, ezeket állandóan nyomon kell követnünk. A Bankszövetség a Brüsszeli Bankföderáció egyes szakbizottságainak munkájába bekapcsolódva igyekszik első kézből információt szerezni és folyamatosan figyelemmel kísérni az EU jogalkotást. Előadás hangzott el az Európai Unió döntéshozatali rendszeréről, a legfontosabb szervek hatásköréről, feladatairól, a döntéshozatali rendszer felgyorsításának szükségességéről, a pénzügyi intézmények egységes felügyeletére irányuló reformokról, a határon átnyúló hitelintézeti szolgáltatások EU csatlakozáskor hatályba lépő új szabályozásáról.

4. VÁLTOZÓ SZÁMVITELI SZABVÁNYOK - IAS 2005

A Magyar Bankszövetség a PricewaterhouseCoopers szakmai támogatásával decemberben egész napos szakmai szemináriumot szervezett „Változó számviteli szabványok - IAS 2005” címmel. A nagy érdeklődéssel kísért szeminárium programján a magyar számviteli szabványok tervezett harmonizálásával; a különböző számviteli szabványok összehasonlításával; az IAS 39 bevezetésének gyakorlati tapasztalataival, a valós értéken történő számbavétel előnyeivel és problémáival; az IAS és Basel II kapcsolatával; valamint a magyar számviteli szabályok alkalmazásának gyakorlati nehézségeivel foglalkozó előadások szerepeltek. Az előadásokat a Pénzügyminisztérium, a PricewaterhouseCoopers és a WestLB szakemberei tartották. Az előadások megjelentek a Hitelintézeti Szemle 2003. évi első számában.

5. ERNST WELTEKE, A BUNDESBANK ELNÖKÉNEK LÁTOGATÁSA A BANKSZÖVETSÉGBEN

Ernst Welteke, a Bundesbank elnöke, aki a Magyar Nemzeti Bank és az Európai Tanulmányok Intézetének meghívására Magyarországon tartózkodott, 2002. június 18.-án látogatást tett a Bankszövetségben. Welteke úr a Szövetség történetében az eddigi legmagasabb rangú látogató volt. A Bundesbank elnöke találkozott a Bankszövetség elnökségének tagjaival, valamint a tagbankok képviselőivel.

A Bundesbank elnöke előadásában méltatta Magyarország gazdasági és politikai eredményeit, amellyel az Európai unió normáinak a legeredményesebben megfelelő országnak tekinthető a csatlakozni kívánó országok közül. Magyarországnak a konvergencia kritériumok teljesítésében, valamint a pénzügyi szektor közvetítő szerepének növelésében, a pénz- és tőkepiac működésének erősítésében van még tennivalója. A Bundesbank elnöke előadásában kitért arra, hogy a költségvetés szempontjai és a jegybank függetlensége hogyan hangolhatók össze. Beszélt arról, hogy az EU, majd az EMU-hoz történő csatlakozás várhatóan hogyan érinti a pénzügyi szektor szerkezetét és jövődélmezőségét. Előadását követően válaszolt a résztvevők kérdéseire.

6. NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI SZERVEZETEK SZAKÉRTŐINEK LÁTOGATÁSA A SZÖVETSÉGNÉL

Március elején az IMF küldöttsége, május közepén az FATF delegációja tett látogatást a Bankszövetségben a pénzmosás megakadályozására tett tevékenységről való tájékozódás céljából. Mindkét delegáció egyidejűleg bankokat is meglátogatott azzal a céllal, hogy véleményt alkossanak a terrorizmus és a pénzmosás elleni küzdelem hazai gyakorlatáról. A látogatások egyben részét képezték annak a vizsgálatnak, amely azt volt hivatott eldönteni, hogy Magyarország lekerüljön a „nem együttműködő” országok listájáról.

Magyarországot 2002. júniusban levették a nem együttműködő országok listájáról. Az **FATF** júniusi döntése a Magyarországon tapasztaltak, az új jogi szabályozás és a magyar szervek feladattervei alapján született meg. Ugyanakkor ez azt jelenti, hogy a vállalt fejlesztéseket, új jogszabályokat, képzéseket a helyszínen és a helyszínen kívül továbbra is ellenőrizni kívánják.

A pozitív megítélés érdekében a magyar hatóságok egy e célra létrehozott tárcaközi bizottság keretében megvalósítási tervet dolgoztak ki, s komoly erőfeszítéseket tettek a program megvalósítására. E tervek részeként a Bankszövetség is programjába vette a pénzmosás megelőzéséért felelős banki vezetők számára konzultációk biztosítását, a best practice kidolgozásának koordinálását, továbbá az informatikai lehetőségekről szóló tájékoztatók szervezését.

7. KONFERENCIA A LENGYEL ADÓSNYILVÁNTARTÁS BEMUTATÁSÁRA

A Bankszövetség augusztusban a GIRO Rt.-vel közösen 1 napos konferenciát rendezett, amelyen a nemrég alakult lengyel adósnylvántartó intézmény munkatársai tartottak ismertetést a rendszerről. A szervezők fontosnak tartották, hogy a pozitív listás adósnylvántartás törvényi alapjainak megteremtésén dolgozó szakemberek még a tervezet őszi beadási határideje előtt részletesebben is megismerkedhessenek egy már működő rendszerrel.

A konferencia hasznosnak bizonyult, a jelentős számban megjelent, bankban és intézményekben (MNB, PSZÁF) dolgozó szakemberek átfogó képet kaptak egy új rendszer indításának tapasztalatairól, a jogi alapok kialakításának kérdéseiről és az EU csatlakozás - e területet érintő - várható következményeiről.

8. A PÉNZMOSÁST ÉS TERRORIZMUST MEGELŐZŐ MUNKABIZOTTSÁG TEVÉKENYSÉGE

A tagbankok munkájának segítése érdekében 2002-ben megkezdődött az ún. „best practice” modell kidolgozása a Bankszövetség pénzmosási munkacsoportjában a Bankbiztonsági Munkabizottságon belül. A feladat megoldására a Bankszövetség a nagy, illetve külföldi tulajdonú bankok munkatársait kérte fel (OTP, KH, CITIBANK, CIB, Raiffeisen, MKB, BB), abból a megfontolásból, hogy anyabankjaik gyakorlata alapján a nemzetközi normákat is figyelembevevő, a hazai jogszabályoknak megfelelő sztenderd alakuljon ki. A témában illetékes ellenőrző hatóságokkal (Kormánybiztos, ORFK) megállapodás született arról, hogy a Bizottság által kialakított best practice-t áttekintik, megvitatják és a későbbiekben, azt tekintik irányadónak.

A Bizottság feladatául tűzte ki a legjobb gyakorlat kialakítását követően a szakmai tapasztalatok folyamatos cseréjének biztosítását a tagbankok felelős munkatársai számára. A Bankszövetség lehetőséget kapott az FATF-tól, az FBE-től és a PSZÁF-tól, hogy a jelenlegi követelmények alapját képező 40 FATF ajánlás felülvizsgálatára javaslatot tegyen. A javaslatok megfogalmazásával ugyancsak az újonnan létrejött munkacsoport foglalkozik.

9. KONZULTÁCIÓ A HÁZIORVOSI FINANSZÍROZÁSSAL KAPCSOLATBAN FELMERÜLT PROBLÉMÁK TISZTÁZÁSÁRA

A Bankszövetség a bankok kérésére 2002. február 27.-én kerekasztal megbeszélést szervezett a háziiorvosi finanszírozással kapcsolatban felmerült kérdések tisztázására. A konzultáción részt vettek a Gazdasági Minisztérium, az Egészségügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár, valamint az Orvosi Kamara képviselői, továbbá a bankok munkatársai. A konzultáción a bankok választ kaptak számos, a finanszírozás során felmerült gyakorlati kérdésre, továbbá tájékoztatást kaptak a kormányrendelet folyamatban lévő változtatásának irányáról. A megbeszélést a bankok hasznosnak ítélték, s kérték, hogy a Bankszövetség a jövőben is szervezzen konzultációt az érintettek bevonásával a gyakorlatban felmerülő problémák tisztázására.

10. AZ ADATSZOLGÁLTATÁSI AD HOC BIZOTTSÁG MUNKÁJA

Az MNB és a PSZÁF által kért adatszolgáltatások ésszerű keretek között tartása érdekében, az Elnökség döntésének megfelelően megalakult az **Adatszolgáltatási ad hoc Bizottság**. A júniusi első ülést követően, a jogcímkódok alkalmazási gyakorlatával kapcsolatban felmerült végrehajtási problémák rendezése céljából, a Bankszövetség megbeszélést kezdeményezett az MNB felelős munkatársaival.

A bankok számára jelentősebb - ha nem is váratlan - problémaként jelentkezik az adatszolgáltatási kötelezettségeknek az EU csatlakozás előkészítéséhez kapcsolódó kiigazítása. A Bankszövetség feladata, hogy a bankok érdekeit a változó (EU) követelményekkel kapcsolatban oly módon képviselje, hogy a változások a lehető legkisebb problémát jelentsék a bankok számára.

11. PÉNZ- ÉS TŐKEPIACI VÁLASZTOTT BÍRÓSÁG

A 2002. év elejétől hatályos tőkepiaci törvény kibővítette a tőzsdei választott bíróság hatáskörét, és 2002. július 1.-jétől lehetővé tette Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság létrehozását. A Bankszövetség 2002. április 3-i ülésén úgy döntött, hogy a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság létrehozásában a Budapesti Értéktőzsde és a Budapesti Árutőzsde mellett szerepet vállal. A Bankszövetség a választottbíróság létrehozásához és működtetéséhez három éven keresztül anyagi támogatást is nyújt. A választottbíróság keretén belül a jelenleg működő értéktőzsdei és árutőzsdei kamara mellett egy új hitelintézeti kamara alakul, melynek tagjait, az új választottbírókat a Magyar Bankszövetség Testületi Ülése jelölte ki. A Magyar Bankszövetség 2002. júniusi elnökségi ülése a választottbíróság elnökségébe elnökségi tagként megválasztotta dr. Vörös Imrét és dr. Bánáti Jánost, valamint a választottbíróság elnökévé dr. Kraudi Adriennét.

12. SAJTÓBESZÉLGETÉS

A Bankszövetség Elnöksége 2002. november 18.-án sajtóbeszélgetést tartott az I. félévi makrogazdasági és banki folyamatok alakulásáról, valamint az ún. pozitív listás adós-nyilvántartási rendszerről.

A Bankszövetség főtitkára röviden ismertette a szövetség véleményét az első félévi gazdasági-pénzügyi folyamatok alakulásáról. Kifejtette, hogy a gazdaság növekedése a lanyha nemzetközi konjunkturális viszonyok mellett ugyan nem tekinthető alacsonynak, de a növekedés alapvetően nem export- ill. beruházás vezérelt pályán halad, hanem a fogyasztás bővülése táplálja. Az államháztartás hiánya az elmúlt tíz év legmagasabb szintjét érte el. A makrogazdasági feszültségeket tovább súlyosbította, hogy a közel három éve expanzív jellegű fiskális politika megszorításának szükségességére a monetáris politika nem adott jelzéseket, sőt – egészen májusig - inkább támogatta a keresletélénkítő gazdaságpolitikát, ami a versenyképesség romlásában csapódott le. A jegybank az inflációt a forint jelentős reálfelértékelésével kísérelte meg visszafogni, ami csak rövidtávon tartható fenn, hosszabb távon viszont jelentős áldozattal jár. Kifejezte reményét, hogy a fiskális és monetáris politika alakítói minél előbb megtalálják azt a közös utat, amelyen a gazdaság a beruházás- és exportvezérelt pályára áll ismét vissza.

A pénzügyi tárgyú törvények átfogó módosításához tett bankszövetségi észrevételek egyik lényeges eleme volt a pozitív listás adós-nyilvántartási rendszer létrehozására vonatkozó javaslat. A javaslat számos adatvédelmi kérdést vetett fel, ezért a Bankszövetség konzultációt kezdeményezett az adatvédelmi biztossal. Az adatvédelmi biztos írásban rögzítette elutasító véleményét.

Az újságírók több kérdést tettek fel az adós-nyilvántartási rendszerrel kapcsolatban, továbbá érdeklődtek a bankrendszer várható helyzetéről. A kérdésekre Erdei Tamás, a Bankszövetség elnöke válaszolt.

13. HONLAP

A Bankszövetség folyamatosan közzéteszi a legfontosabb információkat a 2002-ben megújult honlapján. Ezen keresztül tájékoztatja a bankokat a külföldi továbbképzési lehetőségekről, konferenciákról. A honlapon - angolul és magyarul - megtalálhatóak a Bankszövetség kiadványai, a negyedéves és éves jelentések, a Bankszövetség egyes témákban kifejtett álláspontja.

A bankok hatékony eszköznek tartják az információszolgáltatás e formáját, mert így naprakész információkkal rendelkeznek a fontosabb eseményekről, tanfolyamon, workshopon való részvételi lehetőségekről.

II. SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS

1. AZ EGYES PÉNZÜGYI TÁRGYÚ TÖRVÉNYEK MÓDOSÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ 2002. ÉVI LXIV. TÖRVÉNY

Az Országgyűlés a 2002. december 23.-án fogadta el a törvényt, amely átfogóan módosította a Hpt. és a Tpt. rendelkezéseit. A módosítást a korábban indokolt, de ma már szükségtelen törvényi korlátozások leépítésének szükségessége, az EU jogharmonizáció folyamatossága, a Hpt. estében pedig egy korábbi alkotmánybírószági határozatból folyó szabályozási kötelezettség tették időszerűvé.

A módosítások egy része 2003. január 1-jén hatályba lépett, míg a szabályok egy másik csoportja az Európai Unióhoz történő csatlakozással egyidejűleg lép hatályba.

1.1 A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény módosítása

Az elfogadott törvény számos kérdésben eredményez módosulást, amelynek főbb elemei a következők:

Lényegesen módosul a konszolidált felügyeletre vonatkozó szabályozás. Az egymással tulajdonosi, egyéb befolyásolási lehetőség által összefüggésben levő vállalkozások összevont felügyeletére vonatkozó szabályok módosítása azt célozta, hogy az összefüggő vállalkozások között a kockázatok kezelése áttekinthető és ellenőrizhető módon történjen.

Eltörölték a hitelintézetben történő tulajdonszerzéssel kapcsolatos korlátozást. Jelenleg egy tulajdonosnak – más hitelintézetet, pénzügyi vállalkozást, befektetési társaságot leszámítva – csak 15 %-os részesedése lehet a hitelintézet jegyzett tőkéjében. A tulajdonszerzési korlátozás a csoportszintű felügyelet intézményének bevezetésével feleslegessé válik. A törvénymódosítás – a nemzetközi szabályozásra és gyakorlatra hivatkozással – a hitelintézeti vezető állású személyek esetében eltörli a felsőfokú iskolai végzettség követelményét, s helyette a tíz éves azonos típusú intézménynél szerzett gyakorlatot írja elő alkalmazási követelményként.

A javaslat szigorította a szövetkezeti hitelintézetek alapítási feltételeit, és a már működő hitelintézetekre átmeneti határidőt ír elő a szigorúbb feltételeknek való megfelelésre.

A módosítás a kétévenként kötelező helyszíni ellenőrzés helyett bevezeti a kétévenként kötelező felügyeleti átfogó ellenőrzést. Bővültek a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos rendelkezések, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség mellett működő békéltető testületek hatásköre a pénzügyi szolgáltatásokra is ki fog terjedni.

A törvénymódosítás előkészítésébe 2002. júniustól kezdődően kapcsolódott be a Bankszövetség: a Pénzügyminisztérium előzetes módosítási javaslatokat kért a szakmai érdekképviselőktől.

A bankok javaslatai alapján a Bankszövetség részletes, koncepcionális és szövegszerű módosítási javaslatokat egyaránt tartalmazó anyagot küldött a PM-nek. A javaslatok

érintették a hitelintézetek tevékenységi körét – bővítve az elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatással. Javasoltuk a kiszervezése vonatkozó szabályok hatályon kívül helyezését, mert a kiszervezhető tevékenységekre vonatkozó végrehajtási rendelet megjelenítésével a PM adós maradt, s így a jogalkalmazók hosszú ideje teljes jogbizonytalanságban vannak a kiszervezhető tevékenységek megítélésében. Pontosító javaslatot tettünk a banktitok szabályozással kapcsolatban, amely a közös számlára vonatkozó végrehajtást kívánta megkönnyíteni, valamint a pozitív listás hitelreferencia szolgáltatás kialakítására. Javasoltuk, hogy a hitelintézetek fedezetként fogadassák el az adósok, illetve tulajdonosaik azon részvényeit, amelyeket a tőzsdére bevezettek. Javasoltuk, hogy az 1 évnél rövidebb futamidejű bankközi betétek ne minősüljenek kockázatvállalásnak.

A hitelintézet terhére kiszabható felügyeleti bírság esetében a késedelem mértékére 100 napos felső határ bevezetését javasoltuk. Számos javaslatot tettünk még a hirdetéssel, az üzletszabályzatok közzétételével, az elektronikus úton történő szerződéskötéssel, a törvény mellékletében szereplő fogalom meghatározásokkal kapcsolatban.

1.2 A tőkepiaci törvény módosítása

A 2002. évi LXIV. törvény a hitelintézeti törvény módosításán kívül tartalmazza a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény /Tpt./ módosítását, továbbá a lakás takarékpénztárakról szóló 1996. évi CXIII. törvény módosítását, a biztosító intézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi CXVI. törvény módosítását, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény módosítását.

A PM felkérésére a Bankszövetség 2002. júliusában összegezte a bankoknak a tőkepiaci törvény módosítására vonatkozó javaslatait. A törvény módosításához általános észrevételként felvetettük, hogy a befektetési szolgáltatások egymás közötti tevékenysége nincs külön szabályozva, véleményünk szerint a felmerülő kockázatoktól az ügyfeleket kell védeni, a befektetési szolgáltatók rendelkeznek saját kockázatkezeléssel.

A törvénymódosítás előkészítésekor a Bankszövetség javasolta, hogy a szolgáltatási tevékenység fogalmi köréből vegyék ki a hitelintézetek között, a hitelintézetek és befektetési vállalkozások között, illetve a hitelintézetek és az MNB között befektetési eszközökkel végzett tevékenységet, továbbá a hitelintézet saját kibocsátású kötvényével végzett adásvételi és csereügyletet.

A Bankszövetség több észrevételt tett a nyomdai úton előállított értékpapír dematerializált papírrá történő átalakításával, a külföldön kibocsátott kollektív befektetési értékpapír folyamatos kibocsátás útján történő forgalomba hozatalával, a cégjegyzési, aláírási szabályok pontosításával, az ügyfél kockázatviselő képességének vizsgálatával, a kötelező tájékoztatással, a részvénykönyv-vezetéssel, az értékpapír kölcsönzéssel, az állomány átruházással kapcsolatban, továbbá a tőzsdei összeférhetetlenségre, a felügyeleti díjfizetésre és az adatszolgáltatásra vonatkozóan.

A törvénymódosítás első szövegjavaslatát szeptemberben küldte meg a PM egyeztetésre. A banki észrevételek alapján elkészített összefoglalóban javaslatot tettünk a dematerializált papírra történő átalakítás szabályainak pontosítására, a folyamatos

kibocsátás fogalmi meghatározására, a rendkívüli tájékoztatás körének szűkítésére, a szakirányú végzettség követelményének megtartására. Rugalmasabb szabályozást javasoltunk a kiszervezésre.

Kiegészítő javaslatot tettünk a Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság szabályozására, s javasoltuk a forgalom után fizetett felügyeleti díjak maximálását. Az összefoglalt javaslatot megküldtük a bankoknak.

A Bankszövetség módosító indítványára került be a tervezetbe – az érintettekkel történt egyeztetés alapján - az elszámolóházi tevékenységet végző szervezet szolgáltatási tevékenységének körét behatároló 337. § módosítása, valamint a bennfentes személyre vonatkozó kereskedési korlátozást tartalmazó 202. § módosítása.

A törvény pontosítja és kiegészíti Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozásakor hatályba lépő rendelkezéseket.

1.3 A lakás takarékpénztári törvény módosítása

A lakás takarékpénztári törvény módosítása szerint a lakás előtakarékosági szerződésekhez kapcsolódó állami támogatás a duplájára, 72 ezer forintra emelkedik. A módosítás azonban nem érinti a már megkötött szerződéseket. Lakásszövetkezetek és társasházak esetében az állami támogatás mértéke épületnagyságtól függően differenciáltan növekszik.

A fogyasztóvédelmi törvény módosításában a befektetői igényérvényesítés új eszközeként szerepel a Felügyelet közérdekű perindítási jogosítványa a fogyasztók érdekeinek védelme érdekében, ha a szolgáltató szervezet jogszabályba ütköző tevékenysége a fogyasztók széles körét érinti, vagy jelentős hátrányt okoz.

1.4 Pozitív listás lakossági nyilvántartás

A Bankszövetség – tagbankjai és az MNB javaslata alapján - vállalta, hogy a Hitelintézeti törvény őszi módosításához elkészíti a pozitív listás lakossági adónyilvántartásra vonatkozó törvényjavaslatot.

A törlesztésekben elmaradó ügyfeleket a már létező negatív listás rendszer nyilvántartja, a pozitív lista viszont az ügyfelek összes hiteltartozását tartalmazná. Ezt az adatbázist használná fel a leendő hitelező, hogy a korábbinál alaposabban meg tudja ítélni ügyfele hitelképességét. Nagymértékű lakossági hitelállomány-bővülés idején mind a hitelintézetek, mind a jegybank érdekeltek abban, hogy minél előbb megteremtődjön egy olyan rendszer, amelyből a jelenleginél pontosabban becsülhető a lakosság hitellel való további terhelhetősége.

A törvényelőkészítő munkára két munkacsoport szerveződött: a technikai csoport a nyilvántartás pontos adattartalmát állította össze, míg a jogi csoport a törvényi szöveg megfogalmazásáért, ill. az adatvédelmi szempontok kidolgozásáért volt felelős. A szeptember elejére elkészült törvényjavaslat főbb pontjai a következők voltak:

- a rendszerhez kötelező csatlakoznia minden – hitelt nyújtó – pénzügyi intézménynek, s a hiteladatok központi nyilvántartásba való továbbításához nem szükséges az ügyfelek hozzájárulása,
- a javaslattevők 2004 évi indulással számoltak, amit ugyan nem írnának elő törvényi szinten, viszont a rendszer gazdája mindent el kíván követni annak érdekében, hogy az indításhoz szükséges szakmai dokumentáció a bankok részére minél előbb átadásra kerüljön,
- nem új rendszer jönne létre, hanem a már sikeresen működő vállalkezési nyilvántartás bővülne – a szintén funkcionáló negatív listás lakossági adatbázis mellett – egy pozitív listás lakossági elemmel,
- az ügyfelek nyilvántartását, beazonosíthatóságát nagymértékben könnyíthetné, ha mód nyílna - a jelenlegi név, lakcím azonosítás helyett – az un. „személyi szám” alapú nyilvántartásra,
- az előkészítők többsége támogatta, hogy a már folyósított hitelek is kerüljenek be az adatbázisba, de komoly jogi-adatvédelmi ellenérvek is megfogalmazódtak a szabályozás e visszamenőleges hatálya ellen; ezért alternatív hatálybaléptetési javaslat került a tervezetbe,
- külön paragrafus foglalkozott az ügyfelek adatvédelmi kérdéseivel, az esetlegesen felmerülő problémák orvoslásának módjaival.

A tervezet tagbankokkal történt részletes egyeztetését, valamint a Bankszövetség Elnökségében lefolytatott vitáját követően a javaslat benyújtásra került a Pénzügyminisztériumhoz. Tekintettel arra, hogy a nyilvántartás a lakosság széles körét érintette, a Bankszövetség kikérte az adatvédelmi biztos véleményét.

Az adatvédelmi biztossal történt konzultáció azzal zárult, hogy mivel adatvédelmi szempontból a javaslat alapvető alkotmányossági aggályokat vet fel, nem kerülhető el a javaslat jelentős átalakítása, amelyre az idő rövidege miatt a Hitelintézeti törvény 2003-ban amúgy is szükségessé váló módosításakor kerülhet sor.

2. KÖZÖS BANKI PROJEKT A TÁVBANKOLÁST ELŐSEGÍTŐ ELEKTRONIKUS ALÁÍRÁSI TANÚSÍTVÁNY KIDOLGOZÁSÁRA

Az a bankszövetségi munkabizottság, amelyik a banki szolgáltatások elektronikus aláírás segítségével, távolról történő igénybevételét célzó programon dolgozott, 2002 elején lezárta munkájának első - informatikai jellegű - fázisát. A bizottságban résztvevő bankok úgy döntöttek, hogy kikérik a Bankszövetség Elnökségének a véleményét a munka további menetéről, elsősorban a projekt megvalósítását végző vállalkozás kiválasztásáról, a feladaton eddig is munkálkodó GIRO Rt. szerepéről, ill. a felmerült jogi kérdések tisztázásáról.

Az Elnökség úgy határozott, hogy a GIRO Rt. mellett más lehetséges szolgáltatókat is meg kell kérdezni, hogy a szolgáltatást milyen tartalommal és feltételekkel vállalnák.

Az Elnökségi döntést követően a bizottságban résztvevő hitelintézetek egy olyan – új összetételű – munkacsoport felállítása mellett döntöttek, amelyik az informatikai szempontokon túlmenően, üzleti és jogi szempontokat is figyelembe véve az ajánlatkérés végleges megfogalmazását végzi el.

2.1 A távbankolást elősegítő elektronikus aláírási tanúsítvánnyal foglalkozó munkacsoport tevékenysége

Az informatikai követelményrendszer megfogalmazása után a munkacsoport az üzleti és jogi feladatok kidolgozását helyezte középpontba. Üzleti szempontból arra a kérdésre koncentráltak, hogy a közös banki tanúsítványhoz milyen ügyféljogosultságok kapcsolódjanak, jogi szempontból az érvényes jogi keretek közötti megvalósíthatóságra keresték a választ. Miután a munkacsoport jogi szakértői komoly jogi aggályokat fogalmaztak meg, a Bankszövetség egy informatikai célra szakosodott ügyvédi irodát bízott meg a felmerült kérdések tisztázására.

Az elkészült tanulmányt a munkacsoport külön ülésén vitatta meg, amelynek főbb megállapításai a következőkben összegezhetők:

- ❖ az elektronikus aláírási törvény szerint nem jelent problémát a hitelesítés-szolgáltatási tevékenység elkülönült szervezetekben történő végzése, azaz a hitelintézetek az engedéllyel rendelkező szolgáltatási intézmény nevében rész-szolgáltatást nyújthatnak ügyfeleik részére,
- ❖ megoszlott a bankok jogi szakértőinek véleménye az ügyvédi iroda azon álláspontjáról, hogy megfelelő felhatalmazás alapján nem jelenthet problémát az ügyfeladatok bankok közti adatszerelése. (Ezt az álláspontot bíráló szakértők az adatvédelmi biztos ettől eltérő állásfoglalásaira utaltak.),
- ❖ a munkacsoport úgy ítélte meg, hogy a projekt megvalósításához szükséges a Hitelintézeti és a Pénzmosási törvény módosítása, amihez kérte a Bankszövetség segítségét,
- ❖ abban a tekintetben, hogy sérthet-e versenyjogot, ha az összes bank ugyanazzal a hitelesítés szolgáltatóval szerződik a közös tanúsítvány kibocsátására, nem alakult ki végleges álláspont.

2.2 A közös banki elektronikus tanúsítvány helyzete

A banki elvárásokat tartalmazó szabvány kidolgozásával a közös banki elektronikus aláírási tanúsítvány létrehozására alakult munkacsoport lényegében befejezte munkáját. A munka eredménye azonban még nem került a bankok számára meghirdetésre, mert egy lényeges elemet – a közös tanúsítvány problémamentes bankközi elfogadtathatóságát – nem sikerült jogszabályi oldalról megnyugtatóan rendezni.

A szabvány működésének fontos része, hogy az ügyfelek, számítógépük mellől, közös banki tanúsítványuk birtokában, elektronikus aláírásuk révén tetszőleges hazai bankkal üzleti kapcsolatot tudjanak létesíteni. A pénzmosási törvény azonban olyan ügyfél-azonosítási ügymenetet ír elő, amely szerint bármely banki szerződéses kapcsolat előtt az ügyfelet személyes megjelenés és okmánybemutató mellett kell a hitelintézetnek azonosítani.

A törvénymódosítási javaslatot egy informatikai problémákra szakosodott ügyvédi iroda segített előkészíteni, amelyet banki szakértőkkel történt megvitatás után a Bankszövetség benyújtott a Pénzügyminisztériumhoz, ill. a pénzmosási kormánybiztoshoz. A javaslat értelmében a pénzügyintézet nem lenne köteles a közös banki tanúsítvánnyal, elektronikus úton, magát elektronikus aláírással azonosító új ügyfelét a Pénzmosási törvény szigorú szabályai szerint ellenőrizni, hanem hagyatkozhatna a tanúsítványt kibocsátó pénzügyintézet

azonosítására. Ennek érdekében a tervezet javasolta az ún. „elsődleges azonosításra hagyatkozás” fogalmának a bevezetését. Ehhez természetesen szükség lenne az ügyfél hozzájárulására, valamint arra, hogy a hitelintézet megkapja az ügyfelet már korábban beazonosító, ún. elsődleges azonosítást végző banktól az érdemi adatokat, dokumentum másolatokat.

A normaszöveg-javaslatához érdemi indoklási részt csatoltunk, amelyben részletesen kitértünk a nemzetközi gyakorlatra is. E szerint a bankszövetségi kezdeményezés nem mond ellent az EU vonatkozó direktívájának és messzemenően figyelemmel van a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által kiadott Útmutatóra és az OECD Pénzügyi Akciócsoportjának (FATF) e tárgyval kapcsolatos Ajánlására.

A PM-től, ill. a PSZÁF-tól kapott előzetes információink szerint a két hatóság elvileg egyetért a bankszövetségi felvetéssel, de amiatt, hogy az FATF fekete-listájáról csak nemrég kerültünk le, egyelőre fenntartásokkal fogad minden, liberalizálást eredményező javaslatot.

3. A PÉNZMOSÁS MEGAKADÁLYOZÁSA ÉS MEGELŐZÉSE ÉRDEKÉBEN TETT INTÉZKEDÉSEK

A pénzmosás megelőzése érdekében kidolgozott jogszabályok-egyes vélemények szerint tartalmaznak több olyan elemet, amelyek végrehajtása, illetve ezekre a legjobb gyakorlat kialakítása érdemben nem lehetséges. Felvetéseink számottevő részének realitását a szabályozó, illetve felügyeleti szervek érzékelték, és a Pénzügyminisztérium képviselője készségét fejezte ki a felmerült problémák kezelésére azzal, hogy az elfogadásra már benyújtott törvényjavaslatot csak képviselői javaslat formájában lehetséges módosítani.

A bizottság tagjainak közreműködésével, a PM támogatása mellett sikerült megszervezni azt, hogy fontosabb javaslataink, képviselői indítványként benyújtásra kerülnek. Ezek a javaslatok a következők:

- szűküljön az azonosításra kötelezettek köre, mentesítse az azonosítási kötelezettség alól azon szolgáltatók egymás közötti szerződéskötéseit, amelyek rendelkeznek a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének engedélyével, így megfelelő kontroll alatt állnak. Az említett szolgáltatók adatai a hatóságok által más jogszabály alapján vezetett nyilvántartásokból rendelkezésre állnak a nyomozó hatóság részére.

- azok a szolgáltatók, amelyek a törvényben meghatározott esetben felfüggesztik a tranzakció lebonyolítását, nem vonhatók felelősségre. A felelősség kizárása akkor lehetséges, ha a szolgáltató a törvényben meghatározott eljárás-rendet követi. Ezzel a szolgáltatók mentesülnének a felfüggesztéshez kapcsolódó jelentős felelősségtől és annak anyagi következményeitől.

- javaslat készült azoknak az eseteknek az egyértelműsítésére, amelyeknél a törvény a szolgáltató számára azonosítási kötelezettséget ír elő, illetve az adatszolgáltatás biztosításában az ügyfél felelősségét határozza meg.

- javaslat készült az ügyleti megbízások teljesítésének azonosításhoz kötött végrehajtási határidejére. Ennek értelmében azokat az ügyleti megbízásokat 2003. december 31.-ig teljesítheti a szolgáltató, amelyek olyan ügyfelektől érkeznek, akikkel a szolgáltató a

törvény hatályba lépése előtt létesített üzleti kapcsolatot, továbbá az ügyfélről nem állnak teljes körűen rendelkezésre az azonosító adatok és az ügyfél azonosítás céljából a szolgáltató írásbeli értesítése ellenére sem jelent meg. 2004. január 1.-től vissza kell utasítani azokat a „régiből” ügyfelektől érkező ügyleti megbízások teljesítését, akik azonosítási adatai az átmeneti idő alatt sem voltak megszerezhetőek.

4. BANKBIZTONSÁG

A 8 halálos áldozatot követelő **móri bankrablás** a közvélemény homlokterébe állította a bankbiztonság kérdéseit, így a szabályozottságot, a biztonsági felszerelések megfelelőségét, a bankok felelősségét, stb.

A közös szakmai fellépés érdekében a Bankbiztonsági Bizottság rendkívüli ülésén tárgyalta meg a tennivalókat, amit az is indokolt, hogy a Pénzügyminisztérium, majd a PSZÁF értekezletet hívott össze annak érdekében, hogy a kérdést rövid úton, gyors szabályalkotással rendezze.

A Bankszövetség 2002-ben nyár elejétől szeptember végéig folyamatosan képviselte tagbankjai álláspontját a Pénzügyminisztérium egyeztető fórumain. Ennek eredményeként sikerült elérni azt, hogy a szabályozás a bankokat ne terhelje jelentős költségtöbblettel. Az egyeztetések eredményeként egy, már kezelhető bankbiztonsági kormányrendelet tervezet készült.

A Magyar Posta és a takarékszövetkezetek költségviselő képességének figyelembevétele miatti engedmények azonban a Belügyminisztérium egyeztetésben közreműködő munkatársaiban olyan ellenállást váltottak ki, ami miatt az utolsó tervezetet – megállapodás hiányában – a szeptemberi határidő ellenére nem nyújtották be a Kormány elé.

A **Bankbiztonsági Munkabizottság** megtárgyalta:

- A bankfiókok biztonságtechnikai rendszereiből származó jelzések fogadásával, azok feldolgozásával és a kapcsolódó rendőri intézkedésekkel összefüggő együttműködési elképzeléseket. Az előadott elképzelés szerint az ORFK, továbbá a HM vállalkozásban működő szervezetei a jelenleginél hatékonyabb, gyorsabb riasztási rendszer megvalósítására tettek a Bankszövetség részére javaslatot. A Bizottság az együttműködés részleteire és költségeire vonatkozóan további tárgyalásokat tartott szükségesnek, amelyre az ORFK illetékes képviselőit kérte fel.

-a Bizottság megtárgyalta a Kereskedelmi és Hitelbankban bevezetett a „Banki visszaélések detektálása elektronikai módszerekkel” című bemutatót. A bemutatott módszerrel megelőzhetőek a bankon belüli, dolgozók által elkövetett csalások, egyéb, a számlaforgalommal összefüggésben elkövetett bűncselekmények. A gyakorlati alkalmazás alapján a bank compliance vezetője úgy ítéli meg, hogy a módszer alkalmas a pénzmosás megelőzésével összefüggő gyanús pénzmozgások kiszűrésére is.

5. AZ ADATSZOLGÁLTATÁSOK KOORDINÁLÁSA

A bankok tevékenységét 2002-ben jelentősen befolyásolta a Felügyelet és az MNB számára kötelezően előírt **adatszolgáltatások** módosulása, ill. a tervezett módosításokkal kapcsolatos előzetes banki észrevételek koordinációja. A PSZÁF előkészületeket tett a konszolidált adatszolgáltatási rendszer bevezetésére, továbbá módosításokat hajtott végre a befektetési szolgáltatást is végző bankok adatszolgáltatási rendszerében.

Az adatszolgáltatási követelményváltozásokra történő felkészülés érdekében, valamint azért, hogy a Bankszövetség a bankok észrevételeit megfelelően tudja képviselni, az Elnökség adatszolgáltatási **szakértői bizottság** létrehozásáról határozott.

A Bankszövetség egyeztető értekezletet tartott a banktechnikai okból megváltozott **bankszámlaszámok APEH részére való jelentése** miatt keletkezett problémák feloldása érdekében. A bankok számára a gondot az jelentette, hogy az összes bankszámlaszám változásról csak egy hatósági helyre, a cégbíróságnak kellett adatot szolgáltatniuk, ugyanakkor egy 2001. év végi jogszabály módosítás nyomán, az APEH külön is kért bankszámla-információkat erről a speciális (a bank érdekkörében felmerülő) számlaszám változásról.

Az egyeztető megbeszélésen az APEH és a tagbankok képviselőin kívül részt vett az IM, a PM, az MNB és a cégbírósági adatszolgáltatást bonyolító informatikai cég. Ez utóbbi állt elő megoldási javaslattal, miszerint az APEH részére küldendő adatokat a cégbíróságnak szánt adatokkal együtt, azokhoz hasonló formában és módon küldjék meg, s majd az informatikai cég választja le, s küldi meg az APEH részére a szükséges információkat.

Az APEH elnöke levélben kérte a Bankszövetség segítségét az **adóazonosító jel hitelezésnél történő felhasználásánál tapasztalt problémák** miatt. Az APEH azt kifogásolta, hogy több bank megtagadta a hitelnyújtást azoktól az ügyfelektől, akiknek születési dátuma és az adóazonosítóból visszakövetkeztethető születési ideje eltér. Különösen nehezményezte az adóhatóság azt, hogy az általa - külön e célra - kiadott hivatalos igazolással megerősített adóazonosítót sem fogadták el egyes hitelintézetek.

A Bankszövetség tájékoztatta a tagbankokat az APEH leveléről és kérte véleményüket a felmerült problémáról. A beérkezett banki észrevételek alapján tisztázódott, hogy akár az ügyfelek, akár az APEH hibájából (pl. rossz adatbevitel) képződhetnek hibás adóazonosítók, de ezt a számot már több éve használhatják különböző hatósági ügyeknél, így az adóbevallásnál is. Nem lenne célszerű a hibásan képzett adóazonosítók kijavítása, mert emiatt az összes erre épülő ügyet felül kellene vizsgálni. Végül a banki szakértők elfogadhatónak tartották, hogy a törvényi előírás szerint „hibás”, de az APEH által igazolással megerősített adóazonosítót elismerjék.

Az MNB konzultációt szervezett az összes hitelintézet részére a 2002. évi **kamatstatisztikai adatszolgáltatás módosításáról**. A megbeszélésen felmerült Teljes Hiteldíj Mutató (THM) egyes banktermékekre vonatkozó alkalmazhatósága is. Az MNB - nemzetközi példákra hivatkozva - sem közgazdaságilag, sem jogilag nem találta indokolatlannak az adatkérést, míg a bankok egy része vitatta ezt. Mivel az értekezleten nem sikerült megnyugtatóan tisztázni a kérdést, a Bankszövetség szűkebb körű egyeztetést javasolt az MNB-vel.

E tárgyaláson érdemi előre lépés történt:

-nem kell a THM-et alkalmazni a folyószámlahitelekre és a „folyószámlahitel-szerűen” funkcionáló hitelkártyákra,

-csak azokra a vállalkozói hitelekre kell THM-et számítani, amelyet a kisvállalkozó vállalkozási feladatával nem összekapcsolható céllal (jegybanki értelmezés szerint: alapvetően magáncélra) vesz fel,

- az ingatlanhitelek esetén megfontolja az MNB azt a bankszövetségi javaslatot, hogy néhány bank - a nehezen szabályozható számítási előírás helyett - közgazdaságilag megalapozott, s utólag ellenőrizhető becslési módszert dolgozzon ki e hitelek THM értékére,

-megállapodás született arról, hogy a vita során felmerült két elvi jellegű, adatszolgáltatás-filozófiai kérdéstről: milyen módon emelhető be a jegybanki adatszolgáltatásba a nemzetközi szervezetek adatigénye, ill. milyen mutatók elkészítésére kötelezheti az adatkérő hatóság az adatszolgáltató szervezeteket, a későbbiekben külön egyeztetést tartanak.

Az MNB a fentiek szerint módosította a 2002. évi adatszolgáltatási előírást.

6. ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI BEADVÁNY A NEMZETI FÖLDALAPRÓL SZÓLÓ CXVI. TÖRVÉNY ÉS A TERMŐFÖLDRŐL SZÓLÓ 1994. ÉVI LV. TÖRVÉNYT MÓDOSÍTÓ CXVII. TÖRVÉNY TÁRGYÁBAN

Tekintettel arra, hogy az új törvények hátrányosan érintik a banki hitelezést, az agrárhitelezéssel foglalkozó kereskedelmi banki szakértőkkel történt konzultáció alapján tájékoztató készült a Bankszövetség Elnöksége részére a törvények várható kedvezőtlen hatásairól. A konzultációkon alkotmányossági aggályok is felmerültek, amelyeket a bankok vezető jogászai is megerősítettek.

Az Elnökség 2002. I. 23-i döntése alapján a Bankszövetség az alkotmányjogban, mezőgazdasági jogban elismert szakértőket kért fel az alkotmányossági aggályok vizsgálatára, s az alkotmánybírósági beadvány elkészítésére, amelyet a Bankszövetség 2002. március 12-én eljuttatott az Alkotmánybírósághoz. A beadványban a Nemzeti Földalapról szóló törvény és a termőföldről szóló törvényt módosító 2001. évi CXVII. törvény több §-ának megsemmisítését, valamint a termőföldre vonatkozó elővásárlási és elő haszonbérleti jog gyakorlásának részletes szabályozásairól szóló 16/2002. /II.18./ Korm. rendelet teljes egészében történő megsemmisítését, továbbá a Nemzeti Földalap vagyonyilvántartásának, vagyonykezelésének részletes szabályozásáról szóló 17/2002./II.8./ Kormányrendelet egy rendelkezésének, valamint a birtokpolitika elveiről szóló 1010/2002./II.1./ Kormányhatározat teljes egészében történő megsemmisítését kértük.

A megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések az Alkotmány több rendelkezését sértik, továbbá jelentősen kockázatosabbá teszik, nehezítik a mezőgazdasági hitelezési tevékenységet, s gyengítik a termőföldnek, mint a hitel fedezetének szerepét is. Ez utóbbi szempontok indokolták, hogy a mezőgazdasági érdekképviseleti szervek mellett a Bankszövetség is önálló indítvánnyal forduljon az Alkotmánybírósághoz.

7. EGYÉB SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A Bankszövetség a fentiekén túlmenően koordinálta az **új fizetéseképtelenségi törvénnyel** kapcsolatban felmerült banki észrevételeket, foglalkozott a **Polgári törvénykönyv koncepciójával**, amely egy szociális elemekkel átszőtt piacgazdaság magánjogi feltételeit kívánta megteremteni. A koncepció a magántulajdon és a magánautonómia, a szabad vállalkozás biztosítása, a szerződési szabadság elvének érvényesítése talaján áll. Az új törvénykönyv szabályozási köre kiszélesedik a hatályos Ptk-nál, a családjog anyaga, s a szellemi alkotásokhoz kapcsolódó felhasználási szerződések, a munkaszerződés általános szabályai is bekerülnek a törvénykönyvbe. A koncepció elsősorban a vagyoni forgalom azon viszonyaira kíván jogi keretet adni, ahol a felek az egyenjogúság és mellérendeltség rendszerében állnak kapcsolatban egymással.

A koncepció tervezetéhez a bankok számos észrevételt tettek: a koncepcióval lényegében egyetértettek, az észrevételek többsége a bankjogi szakmai gyakorlat során tapasztalt olyan kérdéseket vázolt, amelyet a koncepció kevésbé részletesen tartalmazott, s az észrevételek zöme a bank- és értékpapír-viszonyokat szabályozó szerződési részre és az értékpapírhozra vonatkozott.

A bankok aggályosnak tartották, hogy a munkaszerződés szabályai a Ptk-ba kerülnek, javasolták, hogy a szövetkezetekre vonatkozó szabályozás is kerüljön be a törvénybe, különösen, ha a gazdasági társaságok bekerülnek. A legtöbb észrevétel a kötelmi jogi fejezetre vonatkozott: a szerződést biztosító mellékkötelezettségekkel, a pénztartozás teljesítésével, a szerződés megszűnésével és az egyes szerződéstípusokkal kapcsolatban tettek javaslatokat. A Bankszövetség foglalkozott továbbá a kiszervezhető ügyviteli tevékenységek körét szabályozó PM rendelet előkészítésével, amellyel kapcsolatban számos probléma merült fel, mint pl. a szabályozás alapkategóriájának – az ügyviteli tevékenységnek – a definiálása, banktitok- védelmi kérdések, külföldre történő kiszervezhetőség lehetősége, az átmeneti idő meghatározása, stb.

A Bankszövetség egyeztetette a **zálogtárgy bírósági végrehajtáson kívüli értékesítésével**, mint a zálogjogi szabályozás új eszközével kapcsolatban felmerült problémákat. A hitelintézetek – a zálogjoggal biztosított követeléseik tekintetében – a záloghitelezéssel üzletszerűen foglalkozó szervezetek körébe kerültek. Emellett az árverezők, a felszámolók és az önálló bírósági végrehajtók is megbízást kaphatnak zálogtárgyak értékesítésére. A tervezethez a bankok számos észrevételt fűztek, amelyek főként a zálogkötelezett kedvezőbb helyzetének ellensúlyozására irányultak, illetőleg arra, hogy a zálogkötelezettek köteleességszegése esetén a zálogjogosultnak módja legyen szankciókat kezdeményezni.

Az IM - a Bankszövetséggel, a közjegyzői és a végrehajtói kamarával, a felszámolók érdekképviselői szervezetével, valamint a szaktárcákkal történt egyeztetés után - a tervezetet átdolgozta, amelyben a Bankszövetség számos észrevételét figyelembe vette.

A **Magyar Biztosítók Szövetsége és a Magyar Bankszövetség együttműködési megállapodást** kíván kötni a lakáshitelek fedezetül szolgáló biztosítások egységes nyomtatványokon történő ügykezelése érdekében. A közös biztosítói-banki ügyfelek hatékonyabb, ésszerűbb kiszolgálását célzó együttműködés részleteinek kidolgozása már korábban megkezdődött, de az előkészületeket felgyorsította az a kényszer, hogy a megállapodáshoz mielőbb meg kell szerezni a Versenyhivatal egyetértését is.

III. HITELKONSTRUKCIÓK

1. MEZŐGAZDASÁGI KIBONTAKOZÁSI HITEL

A kormány rendelete alapján 1999. őszén jött létre a mezőgazdasági vállalkozók részére a kibontakozási hitel konstrukció. A konstrukció keretében az egyéni és társas mezőgazdasági vállalkozók pályázatot adtak be az FVM-be abból a célból, hogy fennálló éven túli hiteleik törlesztésének egy részét állami támogatásként az állam vállalja át. Ennek érdekében pályázatot kellett készíteniük, amelyben főleg a gazdálkodás hatékonyságának javulását, műszaki fejlesztést, előnyös struktúraváltást vállaltak.

A mezőgazdasági kibontakozási hitelkonstrukció 2002-ben kezdődött és 2003-ig tart. Az FVM kb. 2.800 pályázatot fogadott el, és a vállalások teljesítésének a mezőgazdasági vállalkozók által készített önértékelését a 2001-re vállalt feladatok teljesítése alapján vizsgálta. A pályázó az önértékelést 2002. május 31.-ig adta be az FVM-hez és a bankokhoz. A bankok június 30.-ig vizsgálták a pályázók önértékelését, és küldték el véleményüket a minisztériumba.

Szeptember végéig az FVM-ben működő szakmai zsűri a beküldött pályázatok mintegy 2/3-át felülvizsgálta és véleményezte. Az elutasított pályázatok csak néhány százalékot tettek ki.

Az önértékelések felülvizsgálatának befejezését október közepére irányozták elő. Így várhatóan nem lesz akadálya annak, hogy a 2002-ben esedékes kb. 13 milliárd Ft kibontakozási hitel törlesztését állami támogatás igénybe vételével rendezzék.

2. AZ ÉVEN BELÜLI MEZŐGAZDASÁGI HITELEK ADÓSSÁGRENDEZÉSE

2. 1. Jogszabályi rendezés

Az Országgyűlés a 2001. évi zárszámadási törvény jóváhagyásakor 60 milliárd Ft állami támogatást hagyott jóvá a mezőgazdasági vállalkozók éven belüli hitelének törlesztésére. A kormány ebből 45 milliárd Ft-ot irányzott elő a mezőgazdasági kamattámogatásos hitelek törlesztésére, és 15 milliárd Ft-ot az aszálykárt szenvedett és a dunai árvízzel kapcsolatos károk enyhítésére. A kormány október 17.-én hagyta jóvá a végrehajtásról szóló kormányrendeletet, majd azt november 16.-án több helyen módosította.

A végrehajtás elősegítése érdekében az FVM Segédletet adott ki a gyakorlati teendőkről.

2. 2. A bankok felkészülése

A Bankszövetség az Elnökség határozatának megfelelően a tennivalók megbeszélésére munkacsoportot hozott létre, amelyben valamennyi érdekelt bank részt vett. A rendelet-tervezethez a bankok közel 200 kérdést, észrevételt, javaslatokat tettek.

A kormányrendelet és annak módosítása számos, a végrehajtás szempontjából fontos gyakorlati kérdést nem tisztázott, ezért az FVM segédletet adott ki, amelyhez a bankok

szintén több javaslatot tettek. Ezek elsősorban azt célozták, hogy a bankok tennivalója, továbbá az ügyfél és a bankok kapcsolata az adósságrendezés végrehajtása során egyértelmű legyen.

2. 3. Az adósságrendezés végrehajtása

A végrehajtás első szakasza november 29.-éig tartott. Eddig kellett a mezőgazdasági vállalkozónak /igénylőnek/ az állami támogatás összegére vonatkozó igényét bejelenteni az FVM megyei hivatalához. Ehhez adatot kért azoktól a bankoktól, amelyeknél éven belüli kamattámogatásos hitele állt fenn 2000-2001-2002. május 31-én, illetve egy hónapon túlra lekötött bankbetéte, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírja volt értékpapír számlán, továbbá az éven belüli kamattámogatásos hitelekhez elhelyezett bankbetétről és értékpapír óvadékról.

A kormányrendelet szerint ugyanekkor az igénylő megállapodást kötött a bankkal /bankokkal/ arról, hogy a kiutalt állami támogatást milyen hitelek törlesztésére használja fel. A kormányrendelet módosítása a következő sorrendet írta elő:

- állami kezességvállalással nyújtott éven belüli hitel,
- egyéb éven belüli hitel,
- állami kezességvállalással felvett éven túli hitel,
- egyéb éven túli hitel.

A törlesztést csak az FVM költségvetési fejezetéből finanszírozott kamattámogatásos hitelekre lehetett felhasználni. Több banknál fennálló hitel esetén a törlesztés a hitelállomány arányában történt a bankok között.

Az APEH-hel történt megállapodás alapján lehetőség nyílt arra, hogy az ügyfél egy technikai számlát nyisson a bankjánál /több hitelintézet esetén is csak egynél/, és arra kérje a kiutalást.

A kormányrendeletek pontatlansága, valamint az ügyfelek többségének felkészületlensége, és a rendkívül rövid határidő miatt a banki ügyintézőkre igen nehéz feladat hárult. Ezért a Bankszövetség hangsúlyozta, hogy a bankok az ügyfél kérésére a banki nyilvántartásból adatot szolgáltatnak, de az igénylés összeállítása az igénylő feladata és felelőssége.

A végrehajtás második szakasza december 31.-ig tartott. Az FVM összesítette a megyei hivatalaihoz november 29.-ig beérkezett igényléseket. Ennek alapján az FVM december 3.-án közzétette a kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján az esetleg szükségessé vált korrekció mértékét, amelynek alapján az igényelt támogatás összegét 87,5 %-ra kellett csökkenteni.

Az igénylő ennek megfelelően véglegelte az állami támogatás általa kért összegét, és az igénylést december 6-13. között az APEH-hez benyújtotta. Az APEH folyamatosan – ellenőrzés nélkül – kiutalta az állami támogatást az igénylő által megjelölt bankszámlára.

Az igénylő ezt követően a megállapodásnak megfelelően rendelkezett a hitel törlesztése iránt. A Segédletben kértük, hogy a zavartalan lebonyolítás érdekében még 2002-ben az ügyfél számlájára érkezzen be a törlesztés, az igénylő legkésőbb december 22.-éig rendelkezzen a kapott állami támogatás hiteltörlesztésként való kiutalásáról a bankokhoz.

2. 4. Az akció eredménye

Az APEH-hez az integrátorokkal együtt közel 50 ezer támogatási igényt adtak be 68,5 md Ft összegben /az FVM közlése szerint az integráltak további 50 ezer résztvevőt jelentenek/. Folyósításra ennek 87,5 %-a, 59,9 md Ft került.

Az akció a rendelkezésre álló rendkívül rövid idő ellenére nagyobb zavarok nélkül lebonyolódott. Ehhez nagymértékben hozzájárult a bankok végig aktív, ügyfélbarát hozzáállása.

3. A BÚZA ÉS A KUKORICA INTERVENCIÓS FELVÁSÁRLÁSA

Az FVM búzára, majd később kukoricára intervenciós felvásárlást hirdetett meg. A terméket közraktárba kellett elhelyezni. Az FVM kezdeményezte, hogy a közraktárjegy fedezete birtokában a bankok nyújtsanak hitelt a vállalkozóknak.

Az FVM és az érdekelt bankok megállapodást írtak alá, amelyben szerepeltek a hitelnyújtás feltételei és a hitel visszafizetésének garanciái. A Bankszövetség egyeztetette a bankok véleményét és javaslatait az FVM-mel. Ezt követően 13 bank jelentett be érdekeltséget, és írta alá a megállapodást.

4. DIÁKHITEL

A Pénzügyminisztérium 2002. július 18.-án - banki részvétellel - kötetlen megbeszélést tartott a diákhitel-rendszer átalakításának lehetőségeiről. A megbeszélésen a PM képviselői arról adtak tájékoztatást, hogy lehetővé kívánják tenni, hogy a számlavezetésbe a Postabankon kívül más bankok is bekapcsolódjanak. A számlavezetés liberalizálásán túl foglalkoznak annak a lehetőségével, hogy a diákhitelezés rendszerét alapjaiban felülvizsgálják, s piaci alapokra helyezték. Vizsgálják annak a lehetőségét is, hogy az eddigi forrásoldalhoz kapcsolódó állami garanciát eszközoldali garancia váltsa fel, s a bankok így saját forrásaikkal is be tudnának kapcsolódni a hitelezésbe.

A megbeszélésen részt vett bankok írásos előterjesztés hiányában nem foglaltak állást a „konceptiót” illetően, de természetesen kifejezték készségüket a közreműködésre. Ezt követően a PM rövid írásos koncepciót juttatott el a Bankszövetséghez, melyet a konstrukcióban érdekelt bankok véleményeztek.

A koncepció a diákhitel rendszer jövőbeni – a 2002/2003-as tanévet nem érintő – átalakítására vonatkozott, s a lényege az volt, hogy - a hitelfelvételi feltételek változatlansága mellett - a bankok saját forrásaikból nyújtsanak hitelt a hallgatóknak, és az állami kezesség 100 %-os mértékben a hitelekhez kapcsolódna. Az állami kezesség beváltását követően a tartozás adók módjára lenne behajtható. A diákhitel maximális kamatát az állampapír referencia-hozamhoz kötnék. A hiteltörlesztés alapját az adós APEH által igazolt legutolsó évi jövedelme jelentené. A Diákhitel Központ a PM felügyelete alatt működne, kis létszámú, adminisztratív funkciókat ellátó szervezetként.

Az észrevételt tevő bankok hangsúlyozták, hogy a számlavezetésbe a legrövidebb időn belül szeretnének bekapcsolódni. A rendszer átalakításával kapcsolatban hangsúlyozták, hogy a diákhitelezésbe történő bekapcsolódáshoz megfelelő felkészültség és az

informatikai rendszer átalakítása szükséges. Problémásnak látták a hitelezéshez kapcsolódó kezesség jellegét, a bankok részéről ugyanis a készfizető jelleg kezelhetőbbé tenné a konstrukciót. Az észrevételeket a Bankszövetség megküldte a PM-nek.

A Kormány úgy döntött, hogy „biztosítani kell annak lehetőségét, hogy a diákhittel bármelyik magyarországi kereskedelmi banknál folyósítható legyen.” Ez szerepel a versenyképes tudás feltételeinek javításával kapcsolatos további feladatokról szóló 1169/2002/X.10./Korm. határozatban, mely szerint 2002. december 1-ig ki kell dolgozni a határozat végrehajtásának feltételeit.

5. A FELSZÁMOLÁSI HITELKONSTRUKCIÓ MEGSZÜNTETÉSE

A 310/2002 (XII. 28.) kormányrendelet megszüntette az 1994-ben kialakított felszámolási hitelkonstrukciót. Ennek lényege az volt, hogy kamattámogatást lehetett igényelni azokhoz a kisvállalkozói hitelekhez, amelyek segítségével a felszámolás alatt lévő vállalkozások vagyontárgyait vásárolták meg. A Bankszövetség közreműködött a konstrukció kialakításában, hiszen a kamattámogatások révén hitelképesebbek lettek a bankok ügyfelei, ill. a felszámolás alatt levő vállalkozások pótlólagos forráshoz juthattak, s így remény volt a befagyott banki követelések – legalább egy részének – visszaszerzésére. A nemzetgazdaság számára is előnyös volt a rendszer, hiszen a felszámolás alatt álló vállalkozások vagyontárgyainak újbóli termelésbe állítását segítette, valamint támogatta az új kis-és középvállalkozásokat.

A konstrukciót, működésének 9 éve alatt több mint 1000 vállalkozás vette igénybe, részükre 3,4 milliárd forint kamattámogatás került kifizetésre, s a bankok e célra mintegy 20 milliárd forint hitelt folyósítottak. Szinte valamennyi kisvállalkozással foglalkozó hitelintézet bekapcsolódott a felszámolási hitelezésbe.

A konstrukciót elemző vizsgálat szerint a hitelezés valamennyi ágazatot érintette, az ország egész területén működött és segítette a foglalkoztatás növelését. Bár a szisztéma vagyontárgyak vásárlására irányult, a legsikeresebb esetek a felszámolás alatt levő, de még működő üzemek adás-vételének (s így perspektivikus továbbműködésének) támogatásához kapcsolódtak.

A Bankszövetség nemcsak a konstrukció kialakításában, s továbbfejlesztésében vett részt, hanem aktívan közreműködött a döntés előkészítő Tárcaközi Bizottság munkájában is. E tevékenysége során a nem kevés vitás esetben – megfelelő banki háttér felkészítéssel – érvelt a bankok, ill. ügyfelek érdekében.

A konstrukció megszüntetéséhez az vezetett, hogy a felszámolások számának csökkenésével egyre kevesebb ügy került a Bizottság elé, s a kérdésért felelős Pénzügyminisztérium - közgazdaságilag indokolható módon – nem biztosított több forrást e célra a 2003. évi költségvetésben.

IV. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

1. EURÓPAI BANKFÖDERÁCIÓ

A Bankszövetség munkatársai 2002. folyamán is részt vettek az Európai Bankföderáció fontosabb szakmai bizottságainak és munkacsoportjainak az ülésein. Az éves jelentésben a legfontosabb témákról adunk áttekintést, összefoglaljuk a különböző bizottságokban végzett munkák eredményeit. Az egyes témákban folytatott vitákat a negyedéves jelentésekben részleteztük.

1.1 Bankfelügyeleti Bizottság

Basel II tőkeegyezmény

Az FBE a 2002. év során is kiemelt figyelmet szentelt az új bázeli tőkeegyezménynek. Az új tőkeegyezmény kidolgozásában megtett lépések valamelyest elmaradtak az előzetes ütemezéstől, ugyanakkor az accord tartalma számos ponton tökéletesedett a korábbi javaslatokhoz képest. A legfontosabb fejlemények a következők voltak:

Márciusban az FBE az amerikai, a kanadai és a japán bankszövetségekkel karöltve levelet írt a Bázeli Bizottság főtitkárának, amelyben felhívták a figyelmet arra, hogy a retail kockázatok belső minősítés szerinti módszerére tett bázeli javaslat nem felel meg a bankok kockázatkezelési gyakorlatának és kérték a javaslat pontosítását.

Júliusban nyilvánosságra hozták a QIS 2.5 mennyiségi hatásvizsgálat eredményeit, melyek a vizsgálatba bevont bankok viszonylag szűk köre miatt kevésbé tekinthetők mérvadónak.

A Bázeli Bizottság 2002. július 10-i ülésén hozott döntése áttörést jelentett az Európában politikai kulcskérdésnek tekintett kis- és középvállalati szektor kezelésében. Ugyancsak megegyezés született bizonyos retail (pl. hitelkártya) kockázatok korábbinál jóval kedvezőbb kezelését illetően. Szűkítették az alap és a fejlett IRB módszer által meghatározott tőkeszükséglet közötti különbséget. Előírták, hogy az alkalmazás első évében az IRB-vel meghatározott hitelkockázati és a működési kockázati tőkekövetelmény összege nem lehet alacsonyabb a jelenlegi accord alapján meghatározott 90%-ánál, a második évben 80%-ánál. A prociklikus jelleg enyhítésére a bankoknak megfelelően konzervatív stressz tesztet kell alkalmazniuk az IRB módszernél az elegendő tőketartalék biztosításához.

Az FBE-nek továbbra is fenntartásai vannak a kis- és középvállalati szektor, a lejáratok, valamint a speciális hitelezés kezelését, a harmadik retail görbét, a működési kockázat mérési módszereit a minimum tőkekorlát bevezetését és a stressz tesztek kötelező alkalmazását illetően.

Ugyancsak júliusban hozták nyilvánosságra további megvitatás céljából „A működési kockázat kezelésének megfelelő gyakorlata és felügyelete” című munkaanyagot. Az FBE üdvözölte a végrehajtott változtatásokat, különösen korábbi javaslatainak elfogadását, de továbbra sem tartja megfelelőnek a portfólió elem Bizottság által javasolt kezelését.

Októberben megkezdődött a harmadik mennyiségi hatásvizsgálat (QIS 3). A szükséges adatok összegyűjtése december 20-án fejeződött be. A vizsgálat eredményei lényegesen befolyásolhatják a harmadik konzultatív csomag (CP3) tartalmát és számszerűsítését.

Az FBE megküldte a Bázeli Bizottságnak a QIS 3 technikai útmutatójához fűzött észrevételeit, melyekben:

- támogatta a felügyeleti gyakorlatok egymáshoz való közelítését, a nemzeti megítélés alá eső kérdésekben folytatott gyakorlat átláthatóságának a biztosítását, idővel a nemzeti megítélés alá eső kérdések megszüntetését;
- hangsúlyozta, hogy a bankokat ösztönözni kell a kockázat-érzékenyebb módszerek alkalmazására, hozzájárulván a kockázatkezelési gyakorlat javításához;
- konzultációt javasolt a második pillér felügyeleti felülvizsgálati folyamatáról a harmadik konzultációs csomag 2003. májusi megjelenése előtt.

A Bázeli Bizottság különös figyelmet fordít a piac fegyelmező erejét biztosító harmadik pillérre annak érdekében, hogy a befektetők elégséges információt kapjanak a bankok kockázati profiljának a megértéséhez, de a bankokat se terheljék felesleges nyilvánosságra hozatali előírások. Az FBE képviselői novemberben találkoztak a Bázeli Bizottság közzétételi követelményeket kidolgozó munkacsoportjával (Transparency Working Group). A megbeszélésen egyetértettek abban, hogy a harmadik pillérnek összhangban kell lennie a korszerűsített IAS szabványokkal. (Sajnos a vonatkozó új szabványok csak 2003 végére készülnek el, így nem igazán adnak segítséget a 3. pillér kidolgozásához.) A találkozót követően a TWG megküldte a 3. pillérre vonatkozó új munkaanyagot az FBE-nek, hogy azt még a harmadik konzultatív csomag véglegesítése előtt véleményezhesse. A harmadik pillér átdolgozásakor - melynek során a TWG szorosán együttműködött a számviteli szabványalkotókkal - figyelembe vették az 1. pillér módosításait és a bankszektor részéről érkezett javaslatok egy részét.

A jelenlegi elképzelések szerint az új tőkeegyezmény bevezetésének a menetrendje: 2003. májusában kerül sor a harmadik konzultációs csomag publikálására, amit a szakma július végéig véleményezhetne. A véglegesített új bázeli tőkekövetelményt 2003. október végén teszik közzé. Az Európai Bizottság a javaslatot 2004. márciusában új tőkemegfelelési direktívaként adaptálja, amit 2005. szeptemberében fogad el az Európa Parlament, majd azt követően a tagországok törvényhozásai. 2006. januárjától az 1988. évi és az új tőkekövetelményt párhuzamosan lehet alkalmazni, míg az új tőkekövetelmény bevezetésének végső határideje 2006. december 31.

A harmadik tőkemegfelelési direktíva (CAD3)

Az új bázeli tőkeegyezmény európai uniós bevezetésére 2002 végétől nagy figyelmet fordítanak. Az Európai Bizottság novemberben publikálta az új európai uniós tőkemegfelelési keretekre vonatkozó munkaanyagát. A munkaanyag még nem teljes direktíva, s két részre oszlik: az első rész a cikkelyekben megfogalmazott alapvető elveket és szabályokat tartalmazza, míg a függelékben (második rész) a részletes alkalmazási szabályok találhatóak.

Az FBE a direktíva tervezettel kapcsolatos egységes véleményének kialakítására munkacsoportot hozott létre, amely 2002-ben kétszer ülésezett. A munkacsoport feladata,

hogy bemutassa azokat a pontokat, amelyekben a CAD 3 eltér a Basel II-től, illetve rámutasson azokra a területekre, ahol a két szabályozásnak el kellene térnie. A munkacsoportra támaszkodva az FBE egységes véleményt alakít ki a CAD 3-mal kapcsolatban. Az FBE képviselői részt vettek az Európai Bizottság és az iparág képviselői között az ún. „strukturált párbeszéd”¹ keretében szervezett találkozón.

Pénzügyi felügyelet, stabilitás és szabályozás

Az Európai Unió Gazdasági és Pénzügyi Bizottsága (EFC) júliusban jelentést készített a pénzügyi szabályozás, felügyelet és stabilitás kérdéseiről. A jelentés azt javasolja, hogy az értékpapír piaci döntéshozatal Lámfalussy Bizottság által kidolgozott 4 szintű folyamatát terjesszék ki a teljes pénzügyi szektorra. A szektorális sajátosságok érvényre juttatása érdekében a 2. és 3. döntéshozatali szinten külön szektorális bizottságok működnek a bankokra, a biztosítókra és az értékpapír piacokra. A 2. döntéshozatali szinten egy negyedik, a pénzügyi konglomerátumok speciális szabályaival foglalkozó bizottság is működne.²

Az Európai Bankföderáció az EFC jelentésében foglalt javaslatokkal kapcsolatos véleményének kialakítására ad hoc munkacsoportot hozott létre. Az FBE válaszlevelében hangsúlyozta az iparaggal folytatott konzultáció megnövekedett fontosságát, s hogy a törvényalkotási folyamatnak valamennyi szinten jól átláthatónak kell lennie. A pénzügyi felügyelet és szabályozás új felépítmény rendszerének megfelelő méretűnek kell lennie, s lépést kell tartania a pénzügyi piacok fejlődésével. Az FBE támogatta az FSPG³ javasolt átalakítását egy olyan csoporttá, amely a szektorok közötti (banki, biztosítási, befektetési) problémákkal foglalkozna a pénzügyi szektor közép- és hosszú távú stratégiája kialakításának a szándékával. Az FBE hangsúlyozta, hogy meg kell védeni az Európai Parlament szerepét az új típusú törvényalkotási folyamatban, ezért szükséges az Európai Szerződés 202. cikkelyének a módosítása.

Az ECOFIN december 3-i ülésén elfogadta az EFC megállapításait, s a 202. cikkely módosításának szükségességét. Az Európai Bizottság megkezdte az EFC jelentésben javasolt bizottságok felállítását, melyek 2004. elején kezdik meg munkájukat.

A pénzügyi beszámolókkal foglalkozó szakértői fórum

Az ECOFIN kezdeményezésére a pénzügyi szektor szakmai képviselőinek a részvételével fórum alakult az EU-n belüli pénzügyi jelentési kötelezettségek összehasonlítása, közelítése és karcsúsítása érdekében. A fórum október közepén tette közzé jelentését, amely megállapította, hogy bár nem az eltérő beszámolási kötelezettségek jelentik az egységes európai piac kialakulásának fő akadályát, de a különböző, inkonzisztens jelentések előállítása számottevő költséget okoz a pénzügyi intézményeknek. A szabályozási környezet szektoronként és országonként különböző, a pénzügyi csoportok tagjainak sokféle adatszolgáltatási igényt kell kielégíteniük.

¹ A CAD 3 szakmai vitája két síkon zajlik: a felügyeletnek nemzeti szinten konzultálnak a szakma képviselőivel és beszámolnak az Európai Bizottságnak. Ugyanakkor az Európai Bizottság közvetlenül tárgyal az európai szintű érdekvédelmi csoportokkal.

² A tervezett döntéshozatal részletesebb leírását lásd a Magyar Bankszövetség tevékenységéről készített 2002. negyedik negyedéves jelentésben.

³ Financial Services Policy Group (Pénzügyi Szolgáltatások Politikai Testülete)

A fórum javaslata szerint indokolt volna a jelentési kötelezettségek EU szintű harmonizálása, s ennek keretében annak felülvizsgálata, hogy a hatóságok által kért adatokat ténylegesen felhasználják. Meg kell vizsgálni egy egységes európai adatbázis létrehozásának a lehetőségét, amelyhez az illetékes nemzeti hatóságok hozzáférnének.

Az Európai Bizottság a jelentés tartalmát megvitatta a pénzügyi szektor képviselőivel. A legtöbb európai hitelintézet egyetértett a fórum megállapításaival, s további lépésekre ösztönözte a Bizottságot.

Pénzügyi konglomerátumok

Az Európa Parlament novemberben elfogadta a pénzügyi konglomerátumok kiegészítő felügyeletére vonatkozó új direktívát. Alapvetően fontos, hogy a másfél éven belül bevezetendő direktívát a tagországok megfelelően, konzisztensen alkalmazzák. A felügyeleti gyakorlatok nyilvánosságra hozatala és a felügyeletek közötti konzultációs mechanizmusok nagyban hozzájárulhatnak a direktíva egységes, azonos versenyfeltételeket jelentő bevezetéséhez.

1.2 Számviteli Bizottság

A Számviteli Bizottság figyelmének középpontjába 2002-ben a nemzetközi számviteli szabványok módosítására vonatkozó munkálatok - az IAS 39⁴ és az IAS 32⁵ véleményezése - álltak. Az FBE hangsúlyozta az IAS Igazgatóságának, hogy a fedezeti elszámolásra vonatkozó szigorú korlátozások és a belső szerződések figyelembe vételének a tilalma ellentmond a bankok kockázatkezelési gyakorlatának és gátolja a hatékony eszköz-forrás gazdálkodást.

Az IAS 39 és IAS 32 módosítására vonatkozó munkaanyag (Exposure Draft) számos lényeges változtatást tartalmaz a korábbi javaslathoz képest, de nem érinti a bankszakma által felvetett legfontosabb problémákat. Ráadásul előzetes konzultáció nélkül olyan új hitelértékelési és céltartalékolási módszerre tesz javaslatot, amely lényegesen eltér az érvényes nemzetközi szabványoktól és az US GAAP-tól.

A munkaanyag bírálói hangsúlyozzák: a számvitel feladata, hogy igaz és valós képet adjon egy egység gazdasági tevékenységéről és pénzügyi helyzetéről, nem pedig az, hogy megváltoztassa az egység működését. Az IAS 39 azonban beavatkozik a működésbe, s a fedezeti ügyletek figyelembe vehetőségének szigorú feltételei és a belső szerződések figyelmen kívül hagyása gazdaságilag pontatlan információhoz vezet a pénzügyi beszámolóknban.

Ezeket a problémákat az FBE-hez hasonlóan a legnagyobb európai bankok vezérigazgatói is közös levélben jelezték az IAS Igazgatóságának. A bírálatok és a javaslatok hatására az IAS Igazgatósága december 18.-án bejelentette, hogy két nyilvános kerekasztal konzultációs lehetőséget biztosít a munkaanyagát véleményező szervezetek számára, hogy megvitassák az IAS 32 és az IAS 39 javítására tett javaslatokat.

⁴ IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement (Pénzügyi eszközök: Azonosítás és mérés)

⁵ IAS 32 Financial Instruments: Disclosure and Presentation (Pénzügyi eszközök: Beszámolás és nyilvánosságra hozatal)

A Számviteli Bizottság 2002-ben tartott üléseinek napirendjén a nemzetközi számviteli szabványok módosításán túl számos fontos kérdés szerepelt. Így a Bizottság kiemelten foglalkozott a teljes körű valós értéken történő számbavételi sztenderdre vonatkozó - egyelőre elhalasztott - javaslattal; az új bázeli tőkeegyezmény harmadik pillérével; az IAS 2005-ös európai bevezetésével; az európai számviteli direktívák korszerűsítésével; valamint a szabályozott piacon működő értékpapír piaci kibocsátók közzétételi követelményeire vonatkozó direktívával. A Bizottság áttekintette az Egyesült Államokban a befektetők védelmében hozott Sarbanes-Oxley féle törvényt, s a SEC-nek írt levélben kifogásolta annak európai bankokat hátrányosan érintő rendelkezéseit. Megtárgyalta a hitelek utáni céltartalékképzés szabályainak a megváltoztatására irányuló javaslatokat; az Európai Értékpapírpiaci Szabályozók Bizottsága (Committee of European Securities Regulators (CESR)) októberben közzétett, a számviteli szabványok európai alkalmazásának elveire vonatkozó konzultációs anyagát; a társasági törvényre és a vállalatirányításra vonatkozó Winter jelentést; valamint az IASB részvényalapú fizetésekre vonatkozó munkaanyagát. A Bizottság folyamatosan tájékozódott az EFRAG⁶ tevékenységéről is.

1.3 Pénzügyi Bizottság

A megtakarítások adózása

Az Európa Tanács annak érdekében, hogy a tagországok közötti adóversenyt elkerüljék, 2001 december 11.-én elfogadta a megtakarítások adózására vonatkozó Direktívákat, amelyek fő célja az volt, hogy az egyes országok azonos adózási szabályokat alkalmazzanak a megtakarításokból származó jövedelmekre. Az eredeti javaslat az egységes adózási szabályokat 2004. jan. 1.-től szándékozta bevezetni. Tekintettel arra, hogy a bankoknak legalább egy évre van szükségük arra, hogy az új Direktíváknak megfelelő rendszert kidolgozzák, teszteljék, ezért az FBE támogatta azt a kérést, hogy a bevezetés határidejét 2005. jan. 1.-re módosítsák.

Az általános forgalmi adóval kapcsolatos kérdések

Az EU-n belüli ÁFA szabályozásra vonatkozó stratégiával 2000 júniusában kezdtek el behatóbban foglalkozni, s különös figyelmet szenteltek a pénzügyi szektor sajátos szempontjaira, tekintettel arra, hogy ezeknek az intézményeknek egy része globális szinten tevékenykedik, s ebből következően számos problémával szembesül. A problémák nagy része, pl. a költség allokáció, a határon átnyúló szolgáltatások, a fiókinézetek és a központi intézetek közötti kapcsolatok, az ÁFA visszatérítés gyakorlata, stb. abból származik, hogy ezekre vonatkozóan az egyes tagállamokban eltérőek az adószabályok, s így különböző a pénzügyi vonzatuk is.

Az FBE szerint az ÁFA-val kapcsolatos problémákra a bankszektor szakértőinek az elkövetkezendő években nagyobb figyelmet kell fordítaniuk. Ennek érdekében egy ad hoc munkacsoport felállítására tett javaslatot, amelynek feladata a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó ÁFA csoportok kialakítása. Arra kell törekedni, hogy az elektronikus kereskedelemben is használható rendszert alakítsanak ki. Olyan megoldást kell találni, amelyik megfelel az EU irányelveknek, alkalmazása révén mérsékelhetőek a működési költségek, és nem sérül a verseny tisztasága. A bankoknak meg kell

⁶ European Financial Reporting Advisory Group (Európai pénzügyi jelentések tanácsadó csoport)

állapodniuk a belső költségelosztásban. Az ÁFA konszolidációt csak fokozatosan, lépésről-lépésre lehet végrehajtani.

A banktitokra vonatkozó szabályok

Az FBE Pénzügyi Bizottsága /FC/ a Csalásokkal foglalkozó munkacsoporttal /FWG/ együttműködve, táblázatba foglalva összeállította az egyes országok banktitokra vonatkozó szabályait. Ezt a „leltárt” a Bizottság tagjai igen hasznosnak ítélték, mert első látásra szembeütik az egyes országokban alkalmazott gyakorlat különbözősége. Ebből a jogalkotók is levonhatják a számukra hasznos tanulságokat.

A közvetítői egyezmények végrehajtása. /QIA/

Amerikában a Kincstár és a jövedelmekkel foglalkozó hivatal/ IRS/ a nem amerikai pénzügyi közvetítőkre 1997-ben új forrásadó szabályozást dolgozott ki. Az un. Qualified Intermediary Agreement (QIA) azt célozta, hogy egyszerűbbé váljék a számlatulajdonosok részére a külföldi közvetítők révén keletkezett jövedelmekkel kapcsolatos jelentési és adózási kötelezettség. A QIA megköveteli külső auditorok igénybevételét. Az auditálásra vonatkozó irányelveket 2002 augusztusában hozták nyilvánosságra, és 2002 végéig átmeneti könnyítéseket tartalmazott. Ezzel kapcsolatban az FBE a bankok képviselőiben azon az állásponton volt, hogy több időre lenne szükség az irányelvek alapos tanulmányozására, továbbá attól tartott, hogy a külső auditorok alkalmazásának előírása jelentős költséggel terheli meg azokat a pénzügyi közvetítőket, amelyek alacsony profit marginnal dolgoznak.

Az FBE azt javasolta, hogy vizsgálják felül az irányelveket abból a szempontból, hogy miképpen csökkenthetők a költségek az adózási szempontok sérelme nélkül. Az FBE javaslatára a végső auditálási irányelvek jelentősen csökkentették azt a kört, amelynél külső auditorok alkalmazását írják elő, mivel változtattak az irányelvek hatálya alá tartozó számlák összegén. Bár az FBE ezt pozitív előrelépésnek tekinti, ezen túlmenően is tart attól, hogy az európai partnerek – infrastrukturális okok miatt - nem lesznek képesek az IRS előírásoknak megfelelni, s kérte az átmeneti periódus meghosszabbítását.

Vállalati adózás

Az Európa Parlament Bizottsága és a Gazdasági Bizottság munkaanyagot készített „Társasági adózás az európai piacon” címmel. A Bizottság azt a célt tűzte ki, hogy olyan stratégiát dolgozzon ki, amelynek alapján a belső piacot nem terhelik adózási problémák. A Bizottság álláspontja szerint ezért a vállalatok részére az EU-n belül folytatott tevékenységekre egy konszolidált adóalap kidolgozása szükséges, mert ez alapfeltétele annak, hogy az EU a világ egyik legversenyképesebb gazdaságává váljék, amint azt az Európa Tanács 2000 márciusában Lisszabonban megfogalmazta.

Ez a téma széleskörű előkészítő munkát, szakmai vitát igényel. A legkritikusabb probléma az, ha külön adószámlát követelnek meg, akkor milyen kapcsolat hozható létre a számla és a pénzügyi beszámolók között. E kérdés tanulmányozására 2003-ban az adó- és számviteli szakemberek az FBE közreműködésével további eszmecserét folytatnak.

1.4 Az Európai Bankföderáció társult tagok bizottságának éves ülése

A Föderáció társult tagok bizottságának éves decemberi ülésén a résztvevők tájékoztatást kaptak az Unió brüsszeli munkatársaitól a bővítés elfogadott menetrendjéről, az ezzel kapcsolatos feladatokról, valamint a kidolgozás alatt lévő uniós pénzügyi jogszabályok tartalmáról, s az ezzel kapcsolatos bankföderációs szakmai véleményekről.

A résztvevők előzetes eszmecserét folytattak az EU bővítésével egyidejűleg az Európai Bankföderációban sorra kerülő bővítésről: a javaslat szerint a jelenlegi tagok a belépéssel egyidejűleg a föderáció teljes jogú tagjaivá válhatnak. Ez egyben azzal is járna, hogy lehetőség nyílna a föderáció mindegyik szervezetében a részvételre, s megváltozna a tagdíjfizetés rendszere is. Ez utóbbi azt jelentené, hogy a jelenleg még társult tagok is a bankok összesített mérleg főösszege és létszáma alapján képzett kulcs szerint fizetnék a tagdíjat. Magyarország esetében ez a kulcs 1%, azaz a föderáció költségvetése 1%-át kellene tagdíjként fizetnünk. (Ez nem jelentene a jelenlegihez képest lényeges növekedést.)

Mivel a legkisebb országok esetében a tagdíjak sokszorosukra növekednének, a társult tagok további konzultációt folytatnak a tagdíjak mérséklése, vagy a számított kulcsok fokozatos bevezetése érdekében.

1.5 A fizetési rendszerekkel foglalkozó bizottságok ülései

A Bankszövetség képviselője - a témától függően - részt vesz az **Európai Bankszabványosítási Bizottság fizetési rendszerekkel foglalkozó munkabizottságának ülésein** (Payment System Steering Group). A munkabizottság 2002-ben elsősorban az európai bankok EU hatóságokkal szembeni hatékony képviselésével, és az Európai Unión belüli, nemzetközi átutalások díjait szabályozó új EU jogszabály végrehajtásával foglalkozott. E kérdéskör azért került a figyelem középpontjába, mert az EU-n belüli pénzáttalások díjazásánál az Európai Bizottság egy radikális szabályozási lépéssel új helyzetet teremtett. Az EU vezető szervei ugyanis hiába kérték a bankszféra képviselőit, hogy az egységes pénz bevezetésének idejére harmonizálják átutalási díjszabásukat, mert nehezen magyarázható, hogy egy egységes gazdasági térségen (az EMU-n) belül, egységes pénz mellett jelentősen eltérnek a „belföldi” és az országhatáron átlépő pénzáttalások díjai. Az európai banki érdekképviselők előrehaladást értek el abban, hogy különböző fizetési szabványokkal (pl.: nemzetközi bankszámlaszám /IBAN/, nemzetközi fizetési megbízás /IPI/), az adminisztrációs akadályok csökkentésével (pl. nemzetközi átutalások statisztikai számbavételének mérséklése) minél pontosabbá, olcsóbbá tegyék a pénzáttalásokat, de az eltérő nemzeti zsírórendszerek, ezek különböző infrastrukturális adottságai, más filozófiájú díjpolitikája nem tett lehetővé gyors áttörést. Tekintettel arra, hogy az egyes EU tagországokban (s ezeken belül az egyes bankoknál) a hazai és a nemzetközi átutalásokra teljesen eltérő díjpolitikát alkalmaznak, a fizetési forgalomban rohamosan növekvő részarányú nemzetközi fizetésekre a belföldi elvek sokaságát nem lehet alkalmazni.

Az EU döntéshozói – a bankképviselők tiltakozása és az Európai Központi Bank ellenérvei ellenére - az euró készpénz bevezetésével párhuzamosan úgy határoztak, hogy a nemzetközi átutalások díjai nem térhetnek el a belföldön felszámított díjaktól. Ez az

előírás (jogsabály) a bankkártya elszámolások esetén 2002, míg a nemzetközi átutalások terén 2003 közepétől érvényes.

A bankszakmának rövid ideje maradt, hogy megfelelő megoldást találjon e problémára, de az egyértelmű, hogy csak közös fellépés vezethet sikerre. A pénzforgalomban jelentkező problémák még nyomatékosabban mutattak rá a bankok és a banki érdekképviselők európai szintű összefogásának, hatékony önszerveződésének szükségességére. Az európai vezető szervezetek (Bizottság, Parlament, Központi Bank, stb.) már többször kérték, hogy a bankszakma érje el, hogy csak egy, a bankszakma egészét képviselő féllel kelljen az EU hatóságoknak egyeztetniük. A Bankföderáció igyekszik e szervezési munka élére állni, s már több tervezetet is kidolgozott. A cél egy olyan - európai szintű - banki szervezet, amelynek vezető testülete kellően reprezentálja a bankipar minden lényeges ágát (nemzeti bankszövetségek, európai banki szövetségek, fontosabb bankszakmai szövetségek, egyes jelentősebb multinacionális bankcsoportok stb.) ugyanakkor operatív tud maradni mind a belső egyeztetések, mind a külső bankérdek-megjelenítés, mind az egyes munkabizottságok érdemi irányítása, működtetése terén.

Komoly szervezeti, szervezési kihívásokkal küzd az **Európai Bankszabványügyi Bizottság** (az ECBS) is, amelynek ülésein ugyancsak részt vesz a Bankszövetség képviselője.

A szervezet, viszonylag rövid múltja ellenére számos szakmai sikert ért el (pl. az IBAN kidolgozása, világméretű elterjesztése), ugyanakkor éles kritikák fogalmazódtak meg a szétaprózott, rosszul szervezett műhelymunkák és az így kidolgozott szabványok iránti mérsékelt érdeklődés miatt. Emiatt át kívánják alakítani a szervezet irányítását, s működését: a legfelső vezető testületben növelni akarják a bankirányítók arányát, a szervezet túlstrukturáltságát pedig oldani kívánják.

1.6 Bankbiztonsági munkacsoport

A pénzmosás és terrorizmus elleni küzdelem tapasztalatai.

Az európai országok képviselőinek többsége kritizálta a pénzmosás és terrorizmus megelőzésére vonatkozó gyakorlatot. Az észrevételek és kritikák a következőkben összegezhetőek: egyre több a szabályozás, ami állandóan növekvő költséget jelent, ugyanakkor a szabályok nem hatékonyak, nem vezetnek eredményre, s a bankok gyakran törvénytelenül vizsgálják az ügyfeleket.

A kialakult helyzetet a szakértők több szempontból alkotmányellenesnek ítélik, és szükségesnek tartják az Európa Parlamentben történő megvitatását. Nyomást kell gyakorolni a jogalkotókra is, hogy tekintsék át a szabályozás valódi célját. Új szemléleti stílus szükséges a *kockázat, a hatékonyság, a költségek és a törvényesség* szempontjából.

2. AZ EURÓPAI PÉNZFORGALMI SZAKMAI ÉRDEKKÉPVISELETEK TEVÉKENYSÉGE

Egységes európai pénzügyintézeti érdekképviselő

Az Európai Bankföderációnak nagy energiáját kötötte le az új, európai szinten szerveződött egységes pénzforgalmi érdekképviselő kialakítása. Az Európai Unió intézmények (Központi Bank, Bizottság stb.) kérésére létrejött egy olyan szerveződés,

amely az alapító – különböző bankformákat reprezentáló - érdekképviseltek szándékai szerint EU szinten hatékonyan tudja szervezni, s képviselni a pénzforgalmi tevékenységet.

A legfelső döntéshozó fórum az Európai Fizetési Tanács (European Payment Council /EPC/) lett, amely 52 tagjával a kis-és nagybankokat, a különböző típusú pénzügyi intézményeket és a nemzeti bankszövetségeket próbálja reprezentálni. A szakmai munka 5 munkabizottságban folyik, amelyek a fizetési infrastruktúra, a nemzetközi kisösszegű átutalások, a fogyasztói igényfelmérés, a bankkártya és a készpénz témakörére szakosodtak. A munkabizottságok munkáját egy koordináló bizottság irányítja, amely egyúttal felelős az EPC határozatainak a végrehajtásáért is.

Bár senki nem vonja kétségbe az egységes érdekképviselő kialakításának indokoltságát, számos fórumon kétkedő hangok is megfogalmazódtak az új szerveződés hatékony működését illetően. Ennek különös jelentőséget ad, hogy az EU hatóságai, ill. az EU Parlamentje részéről nagy erőfeszítések történnek az Egységes Európai Fizetési Terület (SEPA) megteremtése érdekében, míg az érdekképviselteknek - belső szervezési problémáik miatt – korlátozott energiájuk marad e nagyhorderejű EU szintű szabályozásra.

Az Európai Bankszabványügyi Bizottság (ECBS) is élénk figyelemmel kísérte az EPC megalakítását, mert ettől a fórumtól várja, hogy hatékony, üzleti szellemű iránymutatást ad az eddig sok sikert, s nem kevés fiaskót is produkáló szervezetnek. Az EPC külső, szakmai irányító testületként szerepel az ECBS átalakításában.

Dr. Nyers Rezső
főtitkár

HATÁROZATI JAVASLAT

A Testületi Ülés tudomásul veszi a Magyar Bankszövetség 2002. évi tevékenységéről szóló beszámolót.